

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/9365/2025

Lausunto - Lausuntopalvelu

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa esityksestä yleisesti?

2. Onko teillä lausuttavaa säädösehdotuksesta ja sen perusteluista?

Laiminlyönnin toistuvuutta ei enää edellytetä, eli korvaukseton määräaika on mahdollinen jo ensimmäisestä kerrasta. Tämä tiukennus heikentää työnhakijan oikeusturvaa erityisesti tilanteissa, joissa kyse on tahattomasta, satunnaisesta tai tietokatkoksesta johtuvasta virheestä. Työvoimaviranomainen joutuu tekemään entistä tarkempia selvityksiä pätevän syyn olemassaolosta, mikä voi lisätä hallinnollista taakkaa ja pidentää käsittelyaikoja. Käytännössä tämä voi kuormittaa palvelujärjestelmää ja vaikeuttaa luottamuksellisen asiakastyön tekemistä.

He, jotka ovat heikoimmassa asemassa sosiaaliturvan puolella eli asiakkaat, joilla on runsaasti taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä sekä osaamisen haasteita (esim. digitaidot) ovat he, joilla työnhakuvelvoite jää toteutumatta. Tälle tiedolle olisi hyvä saada järjestelmästä vahvistusta. Työvelvoite ei ole oikea ratkaisu niin kauaa, kun työpaikkoja ei ole saatavilla. Lisäksi henkilöillä, joilta työnhaku usein katkeaa, ei ole osaamista niihin töihin, joita on tarjolla. Niiden asiakkaiden kohdalla, joille on tehty päätös monialaisen työllistymissuunnitelman tekemisestä, tulisi tässä vaiheessa järjestelmällisesti luopua työnhakuvelvoitteesta Järjestämislain luku 5 § 48 perusteella ja aloittaa työnhaku vasta sitten, kun monialainen palvelu on päättymässä.

Jos vuoden sisällä uusi laiminlyönti, asetetaan työssäolovelvoite. Vaikka muutos yksinkertaistaa seuraamuskäytäntöä, uusi malli ei ota riittävästi huomioon yksilöllisiä olosuhteita tai tuen tarvetta. Työssäolovelvoite voi olla kohtuuttoman raskas erityisesti vaikeasti työllistyville asiakasryhmille, kuten osatyökykyisille tai pitkäaikaistyöttömille. Työvoimaviranomaisen näkökulmasta seuranta- ja valvontavastuu kasvaa, mutta keinot tukea henkilöä työssäolovelvoitteen täyttämässä voivat olla rajalliset.

Työssäolovelvoitteen lyhentäminen; Tämä muutos on työvoimaviranomaisen näkökulmasta joustavampi ja asiakkaalle kannustavampi, koska etuusoikeus voi palautua nopeammin. Se tukee työnhakijan motivaatiota korjata tilanne ja parantaa työllistymisedellytyksiä nopeammin kuin nykyisessä järjestelmässä.

Järjestelmä ei tällä hetkellä tue työnhakuvelvollisuuden ilmoittamista. Suuri osa asiakaspalvelujärjestelmistä lähettävät nykyään ilmoituksen siitä, mikäli määräpäivä on lähestymässä – sekä yksityiset että julkiset toimijat. Olisiko ensin syytä testata, auttaisiko muistutusten lähettäminen asiakkaiden ilmoitusaktiivisuuteen ja vähentäisi myös työvoimaviranomaisen työkuormaa selvityspyyntöjen käsittelyn osalta? Tällainen muistuttamismekanismi pitäisi

ehdottomasti rakentaa/sisällyttää A-TMT asiakastietojärjestelmään jonka kautta sekä asiakkaan että viranomaisen asianhallinta paranisi.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen vaikutusarvioista?

Työvoimaviranomaisen näkökulmasta työttömyysturvaseuraamusten ankaroittamiseen liittyy useita riskejä, jotka voivat heikentää palveluprosessien sujuvuutta, lisätä hallinnollista kuormaa sekä heikentää luottamusta työnhakijan ja viranomaisen välillä. Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu käytännön toimeenpanon haasteita eikä sen oletuksia ole riittävästi testattu kotimaisessa kontekstissa.

Seuraamusmenettelyn tiukentaminen lisää hallinnollista työkuormaa erityisesti tilanteissa, joissa työnhakija ei reagoi automaattiseen järjestelmäviestiin/automaattilausuntoon. Tällöin asia etenee manuaalisesti selvitettäväksi, mikä lisää viranomaisten tehtäviä, hidastaa prosesseja ja vaatii asiantuntijaresursseja. Seuraamusuhka voi lisätä mekaanista palveluun osallistumista, mutta ei välttämättä tue aitoa työllistymistä.

4. Tulisiko työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n soveltamisalaa laajentaa uusiin työnhakijaa etuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin toimiin? Mitä nämä toimet olisivat ja miksi velvoittavuutta tulisi laajentaa niihin? Jos mahdollista, esittäkää myös arvio mahdollisen laajennuksen vaikutuksista.